

ΠΡΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Ευριπίδη Άλκηστις

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η «Άλκηστη» του Ευριπίδη από τις εκδόσεις «Πατάκη»

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

- Καλωσόρισμα
- Ταυτότητα του βιβλίου
- Εισαγωγή (σχετικά με το αρχαίο ελληνικό δράμα, την τραγωδία, τον Ευριπίδη και την «Άλκηστη»)
- 11 μεγάλες ενότητες, όσες και τα κατά ποσόν μέρη, οι οποίες αρθρώνονται σε 23 μικρότερες ενότητες, χωρισμένες με βάση τις σκηνές ή το νόημα σε κάθε σκηνή
- 3 Ανασκοπήσεις
- Γλωσσάριο με τους κύριους όρους της τραγωδίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Καλωσόρισμα	6
Ταυτότητα του βιβλίου	7
Εισαγωγή	9
Πρόλογος	20
Διδακτική Ενότητα 1	21
Διδακτική Ενότητα 2	26
Πάροδος	32
Διδακτική Ενότητα 3	33
Α' Επεισόδιο	40
Διδακτική Ενότητα 4	41
Διδακτική Ενότητα 5	44
Α' Στάσιμο	53
Διδακτική Ενότητα 6	54
1η Ανασκόπηση	61
Β' Επεισόδιο	62
Διδακτική Ενότητα 7	63
Διδακτική Ενότητα 8	68
Διδακτική Ενότητα 9	72
Διδακτική Ενότητα 10	75
Διδακτική Ενότητα 11	78
Β' Στάσιμο	84
Διδακτική Ενότητα 12	85
Γ' Επεισόδιο	90
Διδακτική Ενότητα 13	91
Διδακτική Ενότητα 14	94
Γ' Στάσιμο	100
Διδακτική Ενότητα 15	101
2η Ανασκόπηση	106
Δ' Επεισόδιο	107
Διδακτική Ενότητα 16	108
Διδακτική Ενότητα 17	111
Διδακτική Ενότητα 18	116
Διδακτική Ενότητα 19	121
Διδακτική Ενότητα 20	124
Δ' Στάσιμο	131
Διδακτική Ενότητα 21	132
Έξοδος	137
Διδακτική Ενότητα 22	138
Διδακτική Ενότητα 23	142
3η Ανασκόπηση	148
Γλωσσάριο	150

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΘΕΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ 11 ΕΝΟΤΗΤΕΣ

(ΠΡΟΛΟΓΟΣ, ΠΑΡΟΔΟΣ, Α΄ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ, Α΄ ΣΤΑΣΙΜΟ, Β΄ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ κλπ.)

Η ΑΛΚΗΣΤΗ ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

«εἰ δ' ἔτ' ἔστιν ἔμφυχος γυνή
εἴτ' οὖν ἄλωλεν εἰδέναι βουλομένηθ' ἄν» (στ. 139-140)

Πλοκή

- Μια υπηρέτρια (Θεράπαινα) δίνει στον Χορό πληροφορίες για την ετοιμοθάνατη Ἀλκίστη
- Η προετοιμασία της Ἀλκίστης για τον θάνατο: νηφάλιες προσευχές
- Ο σαρακτικός θρήνος της Ἀλκίστης
- Η Ἀλκίστη με τα αγαπημένα της πρόσωπα
- Η Ἀλκίστη θα βγει από το παλάτι

Περί τραγωδίας και θεάτρου

- Οι σκηνικές οδηγίες
- Η σκευή των υποκριτών
- Εξάγγελος και αγγελική ρήση
- Συμβάσεις της τραγωδίας
- Ο ανοικτός δραματικός χώρος
- Τα εκφραστικά μέσα του ηθοποιού

Στο Α΄ επεισόδιο:

- Μέσα από την αφήγηση ενός προσώπου που αγαπάει και σεβεται πολύ την Ἀλκίστη, θα γνωρίσουμε την προσωπικότητα της κεντρικής μας ηρωίδας, όπως εκδηλώνεται στις τελευταίες της στιγμές
- Θα πάρουμε πληροφορίες για το πώς ο Ἄδμητος αντιμετωπίζει τον επικείμενο θάνατο της αγαπημένης του συζύγου
 - Τώρα που κι εμείς συνειδητοποιούμε πόσο σπουδαία γυναίκα είναι η Ἀλκίστη, η αγωνία μας για την μοίρα της εντείνεται ακόμα πιο πολύ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5

(στ. 158-212)

Η ΑΛΚΗΣΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΗΣ ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Μόλις αισθάνθηκε να πλησιάζει η ώρα του θανάτου¹, έλωσε το λευκό της σώμα² με νερό απ' τον ποταμό καθάριο³ ύστερα, από τα κέδρινα⁴ ντουλάπια παίρνοντας κοσμήματα κι ενδύματα, με ευπρέπεια ντύθηκε⁵ και στον θωμό μπροστά της θεάς Εστίας⁶ προσευχήθηκε: «Δέσποινα, τώρα που οδεύω για τον Κάτω Κόσμο, εδώ προσπέφτοντας σου στέλνω μια ύστατη παράκληση: να προστατέψεις τα ορφανά μου⁷ μια καλή γυναίκα δώσε στο αγόρι μου, στην κόρη μου έναν άξιον άντρα. Πρόσρα να μην πεδύνουν τα παιδιά μου, όπως χάνομαι εγώ που τα έφερα στον κόσμο, αλλά ευτυχισμένα εδώ στην πατρική τους γη⁸ τον θίο τους να τελεωώσουν». Και σε όλους τους θωμούς μες στο παλάτι του Ἄδμητου με προσυχές πρόσπεσε και τους εστεφάνωσε με φύλλωμα κομμένο από μυρτιάς⁹ κλωνάρια, αλλά χωρίς να χύσει δάκρυ ή να στενάζει, και ούτε το κακό που ερχόταν της αλλοίωσε την πανέμορφη της όψη. Στην κάμαρή της, τέλος, έπεσε στο νυμφικό κρεβάτι κι εκεί ξέσπασε σε ληημούς με αυτά τα λόγια: «Κλίνη¹⁰ μου, όπου εγώ την παρθενία μου πρόσφερα στον άντρα αυτόν που σήμερα για χάρη του παιδιού, χαιρέ¹¹ δεν σε μισώ, αφού γίνεις μόνον εμένα: εγώ

160

170

Η ΜΗΘΑΛΙΑ ΑΛΚΗΣΤΗΣ

Πώς οραματίζεται η Ἀλκίστη για τον θάνατο. Σε ποια σκηνή είναι τον προσοχή της και η ὄψις.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ἹΡΗΝΩΝ

Πώς εκδηλώνει την απελπισία της η Ἀλκίστη.

- Παρατηρήστε τη φωτογραφία από παράσταση της Ἀλκίστης στην Επίδαιρο. Ποια συναισθήματα εκφράζει η Θεράπαινα και με ποια εκφραστικά μέσα;

Ραδιοφωνικό θέατρο

Ἀλέκος Δεληγιάννης (Α΄ Κορυφαίος), Νίκος Παπανικολάου (Κορυφαίος), Κώστας Κοκκίδης (Χορός), Θάνος Δαδινόπουλος (Χορός), Ἐλλη Βαζικιάδου (Θεράπαινα), Βασίλης Παπανίκας (Κορυφαίος), Ἐθνικό Θέατρο Ἰσκηνοθεσία Τάκη Μουζενίδη, 1968). Ἀγνωστος φωτογράφος.

ΜΕΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ...

ἄνως στον στ. 169 του αρχαίου κειμένου διαβάζουμε: ἐν γῆ παρθῆνι περιτὸν ἐκπέλασαι θιον. Ἡ λέξη θιον, που στα ΑΕ σήμαινε 'ζωή', έχει αντικατασταθεί σε μεγάλο βαθμό στα ΝΕ από τη λέξη ζωή· σήμερα η χρήση της περιορίζεται σε επίσημα κείμενα, σε γλωσσικά απολιθώματα (εκφράσεις του ΑΕ που είναι λησθηθεί αυτώντας στα ΝΕ) ή σε προσημειωμένες εκδόσεις.

- Προ-οργανωτής
- Διδακτικές ενότητες (2-3 διδακτικές ενότητες σε καθεμιά από τις 11 μεγαλύτερες ενότητες, σύνολο 23 δ.ε.– χωρίστηκαν κυρίως με βάση τις θεατρικές σκηνές αλλά και με βάση το νόημα).
- Κάθε διδακτική ενότητα περιέχει:
 - κείμενο με πλαγιότιτλους, ερωτήσεις κατανόησης στα περιθώρια και υποσελίδιες σημειώσεις
 - σχόλια
 - ερωτήσεις πάνω στα σχόλια
 - QR code, τα οποία οδηγούν σε ψηφιακά αντικείμενα ποικίλων τύπων
 - Παράλληλο κείμενο
- Ερωτήσεις ανακεφαλαίωσης στη συγκεκριμένη κατά ποσόν ενότητα
- Αποτιμητή

ΟΙ ΠΡΟ-ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

- Καθεμιά Ενότητα από τις 11 ξεκινά με «**Προ-οργανωτή**»
- Οι προ-οργανωτές ακολουθούν την τριμερή προσέγγιση:
 - Πλοκή (το κείμενο ως μύθος που εξελίσσεται)
 - Θέματα (το κείμενο ως πηγή ερμηνειών και ιδεών)
 - Περί τραγωδίας και θεάτρου (το κείμενο ως θεατρικό έργο και στην αρχαιότητα και στη σύγχρονη εποχή).
- Κάθε προ-οργανωτής περιέχει πρωτότυπη ζωγραφική εικόνα και, στο τέλος (μέσα σε πλαίσιο), τους βασικούς στόχους

Α΄ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (στ. 136-212)

«ἐπεισόδιον δὲ (ἔστιν) μέρος ὅλον τραγωδίας
τὸ μεταξύ ὅλων χορικῶν μελῶν»
Αριστοτέλης, *Ποητική*, 1452b21-22

Η ΑΛΚΗΣΤΗ ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

«εἰ δ' ἔτ' ἐστὶν ἔμψυχος γυνή
εἴτ' οὖν ὅλωλεν εἰδέναι βουλοίμεθ' ἄν» (στ. 139-140)

Πλοκή

- Μια υπηρέτρια (θεράπαινα) δίνει στον Χορό πληροφορίες για την ετοιμοθάνατη Άλκηστη
- Η προετοιμασία της Άλκηστης για τον θάνατο: νηφάλιες προσευχές
- Ο σπαρακτικός θρήνος της Άλκηστης
- Η Άλκηστη με τα αγαπημένα της πρόσωπα
- Η Άλκηστη θα βγει από το παλάτι

Θέματα

- Η συμπόνια για τον Άδμητο
- Ο δούλος ως άνθρωπος με χαρίσματα
- Λόγος και πάθος στους τραγικούς ήρωες
- Η συζυγική αγάπη
- Η γυναίκα ως ψυχή του οίκου
- Ο ευτυχισμένος βίος

Περί τραγωδίας και θεάτρου

- Οι σκηνικές οδηγίες
- Η σκευή των υποκριτών
- Εξάγγελος και αγγελική ρήση
- Συμβάσεις της τραγωδίας
- Ο ανοικτός δραματικός χώρος
- Τα εκφραστικά μέσα του ηθοποιού

Στο Α΄ επεισόδιο:

- Μέσα από την αφήγηση ενός προσώπου που αγαπάει και σέβεται πολύ την Άλκηστη, θα γνωρίσουμε την προσωπικότητα της κεντρικής μας ηρωίδας, όπως εκδηλώνεται στις τελευταίες της στιγμές
- Θα πάρουμε πληροφορίες για το πώς ο Άδμητος αντιμετωπίζει τον επικείμενο θάνατο της αγαπημένης του συζύγου
- Τώρα που κι εμείς συνειδητοποιούμε πόσο σπουδαία γυναίκα είναι η Άλκηστη, η αγωνία μας για την μοίρα της εντείνεται ακόμα πιο πολύ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ «ΑΛΚΗΣΤΗΣ»

- Το ΝΕ κείμενο σε μετάφραση Νίκου Χουρμουζιάδη, έγκριτου μελετητή της «Άλκηστης» (βιβλίο σταθμός η μετάφραση και τα σχόλιά του πάνω στο συγκεκριμένο έργο του Ευριπίδη)
- Πλαγιότιτλοι και ερωτήσεις κατανόησης πρώτου επιπέδου
- Πραγματολογικά και επεξηγηματικά σχόλια στο κάτω μέρος της σελίδας
- Ερωτήσεις εμβάθυνσης σε κάποια (λίγα) πραγματωλογικά

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5

(στ. 158-212)

Η ΑΛΚΗΣΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΗΣ ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ

ΘΕΡΑΠΙΑΙΝΑ

Μόλις αισθάνθηκε να πλησιάζει η ώρα του θανάτου⁴, έλουσε το λευκό της σώμα⁵ με νερό απ' τον ποταμό καθάριο· ύστερα, από τα κέδρινα⁶ ντουλάπια παίρνοντας κοσμήματα κι ενδύματα, με ευπρέπεια ντύθηκε⁷ και στον βωμό μπροστά της θεάς Εστίας⁸ προσευχήθηκε: «Δέσποινα, τώρα που οδεύω για τον Κάτω Κόσμο, εδώ προσπέφτοντας σου στέλνω μια ύστατη παράκληση: να προστατέψεις τα ορφανά μου· μια καλή γυναίκα δώσε στο αγόρι μου, στην κόρη μου έναν άξιον άντρα. Πρόωρα να μην πεθάνουν τα παιδιά μου, όπως χάνομαι εγώ που τα έφερα στον κόσμο, αλλά ευτυχισμένα εδώ στην πατρική τους γη⁹ τον βίο τους να τελειώσουν». Και σε όλους τους βωμούς μες στο παλάτι του Άδμητου με προσευχές πρόσπεσε και τους εσεφάνωσε με φύλλωμα κομμένο από μυρτιάς¹⁰ κλωνάρια, αλλά χωρίς να χύσει δάκρυ ή να στενάξει, και ούτε το κακό που ερχόταν της αλλοίωσε την πανέμορφη της όψη. Στην κάμαρή της, τέλος, έπεσε στο νυφικό κρεβάτι κι εκεί ξέσπασε σε λυγμούς με αυτά τα λόγια: «Κλίνη¹¹ μου, όπου εγώ την παρθενία μου πρόσφερα στον άντρα αυτόν που σήμερα για χάρη του πεθαίνω, χαίρε· δεν σε μισώ, αφού χάνεις μόνον εμένα· εγώ

160

170

Η ΝΗΦΕΛΙΑ ΑΛΚΗΣΤΗ

Πώς προετοιμάζεται η Άλκηστη για τον θάνατο; Σε ποιον απευθύνει την προσευχή της και τι ζητάει;

ΤΟ ΞΕΣΠΑΣΜΑ ΤΩΝ ΟΡΦΗΝΩΝ

Πώς εκδηλώνει την απελπισία της η Άλκηστη;

4. Δεν υπάρχει καμιά αναφορά ούτε στον μύθο ούτε στο δράμα του Ευριπίδη σχετικά με το πώς γνώριζε η Άλκηστη τη μέρα του θανάτου της. Ωστόσο, οι αρχαίοι θεατές δεν έβηταν τέτοιες λογικές απορίες πάνω στον μύθο.
5. Η λευκή επιδερμίδα αποτελεί χαρακτηριστικό γυναικείας ομορφιάς για τους αρχαίους, ήδη από τον Όμηρο (θυμόμαστε το τυπικό επίθετο «λευκοχέρα» που συνοδεύει πολλές ηρωίδες του). **Συνδέεται, άραγε, η λευκή επιδερμίδα με τη θέση της γυναίκας, ειδικά των ανώτερων τάξεων, μέσα στο σπίτι κατά την αρχαιότητα; Αποτελεί και σήμερα στοιχείο ομορφιάς και, αν ναι, γιατί, αν όχι, γιατί;**
6. Το ξύλο του κέδρου προστάτευε τα ρούχα από την υγρασία και τον σκώρο.
7. Χαρακτηριστικό για το γειτόνεμα ζωής - θανάτου είναι το γεγονός ότι η προετοιμασία για τον θάνατο μοιάζει με την προετοιμασία της νύφης για τον γάμο.
8. Η θεά Εστία ήταν κόρη του Κρόνου και της Ρέας, αδελφή του Δία. Ως προστάτιδα του σπιτιού και της οικογένειας είχε απόλυτη προτεραιότητα στις τιμές και τη λατρεία των απλών ανθρώπων.
9. Η παραμονή στην πατρίδα, δηλαδή η αποφυγή της μετανάστευσης, της εξορίας και της προσφυγιάς, θεωρούνταν στην αρχαιότητα παράγοντας ευτυχίας. **Τι ισχύει σήμερα;**
10. Η μυρτιά, αλλιώς μυρσίνη, είναι θαμνώδης φυτό που από την αρχαιότητα είχε πολλές λατρευτικές χρήσεις, κυρίως πένθιμες.
11. Το κρεβάτι είναι συχνά στην αρχαία γραμματεία σύμβολο της συζυγικής σχέσης. Δεν είναι τυχαίο ότι στην *Οδύσσεια* η αναγνώριση Οδυσσέα και Πηνελόπης γίνεται με εκτεταμένη αναφορά στο συζυγικό τους κρεβάτι.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΕ ΚΑΘΕΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ 23 ΕΝΟΤΗΤΕΣ

✓ α. με βάση τα κατά ποιον μέρη (μύθος, ήθος, διάνοια, λέξεις, όψεις),

✓ β. με βάση τη διάκριση:

1. βαθύτερη κατανόηση και ερμηνεία του κειμένου
(ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ)

2. θεατρική και θεατρολογική προσέγγιση του κειμένου
(ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ)

3. σύνδεση μετάφρασης με πρωτότυπο κείμενο (λίγα στοιχεία μόνο) (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ)

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ...

ΛΕΞΙΣ

- Η Θεράπαινα σε ρόλο **Εξάγγελου*** εκφωνεί μία **αγγελική ρήση***, δηλαδή έναν εκτεταμένο αφηγηματικό μονόλογο με τον οποίο κοινοποιούνται, συχνά από πρόσωπα χαμηλής κοινωνικής τάξης, πληροφορίες για γεγονότα που έλαβαν χώρα εκτός σκηνής. Οι αγγελικές ρήσεις είναι τυπικό χαρακτηριστικό της αρχαίας τραγωδίας και αναγκαστικές εξαιτίας των **συμβάσεων** της: της ενότητας τόπου* (τα γεγονότα εκτυλίσσονται στον ίδιο χώρο), της ενότητας χρόνου* (η δράση εκτυλίσσεται τις περισσότερες φορές μέσα σε ένα εικοσιτετράωρο), αλλά και επειδή οι τραγικοί ποιητές απέφευγαν την αναπαράσταση βίαιων γεγονότων μπροστά στα μάτια των θεατών. Τα εξωσκηνικά, προδραματικά ή βίαια γεγονότα πρέπει, λοιπόν, να ζωντανέψουν στη φαντασία των θεατών μέσω της αφήγησης κι όχι μέσω της αναπαράστασης στη σκηνή.
 - Η συγκεκριμένη ρήση της Θεράπαινας δεν περιγράφει έναν βίαιο θάνατο αλλά την προετοιμασία ενός προσώπου που προχωρά σε εθελούσιο θάνατο. Πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σας, να ζωντανέψει τη μορφή και τις πράξεις της Άλκηστης και, αν ναι, ποιο αφηγηματικό τρόποι και εκφραστικά μέσα βοήθησε σε αυτό το αποτέλεσμα;

Αγγελική ρήση

Για τον σκηνικό χώρο

ΗΘΟΣ

- Με την αγγελική ρήση της Θεράπαινας οι θεατές έχουν την ευκαιρία να δουν την ετοιμοθάνατη Άλκηστη μέσω στο παλάτι, αφενός να προετοιμάζεται για τον θάνατο και να προσεύχεται νηφάλια, αφετέρου να ξεσπά σε θρήνους. Ανέναντι στο επερχόμενο γεγονός του θανάτου της λειτουργεί, όπως πολλοί ήρωες της τραγωδίας, **και με τη λογική και με το συναίσθημα**, και με τον λόγο και με το πάθος.
 - Σε ποια σημεία του κειμένου κυριαρχεί το συναίσθημα (πάθος) και σε ποια η λογική (λόγος); Ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα, αν έλειπε το ένα από τα δύο;
 - Συνεχίστε την ηθογράφηση της Άλκηστης με βάση την αγγελική ρήση.

ΔΙΑΝΟΙΑ-ΗΘΟΣ

- Με τη θυσία της Άλκηστης αναδεικνύεται από τον Ευριπίδη η **αξία της συζυγικής αγάπης** (βλ. και Β΄ Επεισόδιο, στ. 282-289). Όμως η αγάπη της Άλκηστης έχει ολιστικό και συμπεριληπτικό χαρακτήρα: δεν στρέφεται αποκλειστικά μόνο προς τον σύζυγό της, αλλά αγκαλιάζει και τα παιδιά της και τους ανθρώπους του σπιτιού της, ακόμη και άψυχα αντικείμενα.
 - Ποιες εκδηλώσεις καθιστούν φανερό την αγάπη της Άλκηστης για τον καθένα από τους ανθρώπους της;

Parallilo κείμενο:
Σοφοκλή Αντιγόνη,
στ. 891-896

Εάν τις γλώσσες των ανθρώπων μιλώ και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη, έγινα χαλκός που ηχεί ή κύμβαλο που αλαλάζει. Και αν έχω το χάρισμα της προφητείας και κατέχω όλα τα μυστήρια και όλη τη γνώση, κι αν έχω όλη την πίστη, ώστε και όρη να μετακινώ, αλλά δεν έχω

ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Η παραπάνω οργάνωση κάθε ενότητας (α. με βάση τα κατά ποιον μέρος και β. με βάση την τριπλή προσέγγιση του κειμένου) επιτρέπει:

- Μια αίσθηση ολότητας στη διευθέτηση του υλικού
- Μια πρόταση διδασκαλίας σε κάθε ενότητα
- Τον ευδιάκριτο χωρισμό των διδακτικών στόχων και την επιλογή από τον εκπαιδευτικό των στόχων που ταιριάζουν καλύτερα στην τάξη του και στην παιδαγωγική του.

αγάπη, είμαι ένα τίποτα. Και αν μοιράσω στους φτωχούς όλα μου τα υπάρχοντα, και αν παραδώσω στη φωτιά το σώμα μου για να καεί, αλλά δεν έχω αγάπη, ποιο το όφελος;

Απ. Παύλος, *Προς Κορινθίους Α'* 13, μετ. Γιώτα Κριτσέλη.

Μπορείτε να ακούσετε στο Youtube το πρωτότυπο κείμενο μελοποιημένο από τον συνθέτη Ζμπίγκνιεφ Πράισνερ (Zbigniew Preisner).

- Σε πολλά σημεία του έργου, η **Άλκηστη** παρουσιάζεται από τον Ευριπίδη **ως η ψυχή του οίκου**. Η παρουσία της δίνει ζωή και ευταξία στο σπίτι, ενώ η επερχόμενη απουσία της μοιάζει να αφήνει το σπίτι έρημο και εγκαταλειμμένο (βλ. και στ. 940-950). Τα παραπάνω συχνά αντιδιαστέλλονται προς τον δημόσιο χώρο και βίο, όπου αποκλειστικός κυρίαρχος είναι ο άντρας.
 - Αναζητήστε στο κείμενο σημεία που ζωντανεύουν στη φαντασία σας το εσωτερικό του σπιτιού της Άλκηστης ως ιδιωτικό χώρο, όπου εκδηλώνονται προσωπικά συναισθήματα.
 - Ισχύει και στις μέρες μας η σύνδεση του ιδιωτικού χώρου με τη γυναίκα και του δημόσιου χώρου με τον άντρα; Εξηγήστε την άποψή σας με παραδείγματα.

ΔΙΑΝΟΙΑ

- Στην προσευχή της Άλκηστης, όπως την μεταφέρει η Θεράπεινα στη σκηνή, διακρίνουμε **θεμελιακές ιδέες των αρχαίων για τον ευτυχισμένο βίο**.
 - Μπορείτε να τις αναγνωρίσετε; Ισχύουν και στις μέρες μας; Αν ναι, με ποιες άλλες ιδέες της εποχής μας θα μπορούσατε να τις συμπληρώσετε; Τι είναι σημαντικό για εσάς προσωπικά;

ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ...

ΟΨΙΣ

- Εκτός από την ενότητα τόπου*, την ενότητα χρόνου* και την ενότητα δράσης*, μια ακόμη από τις συμβάσεις της αρχαίας τραγωδίας είναι ότι **διαδραματίζεται πάντα σε ανοιχτό χώρο**, μπροστά από ένα παλάτι, ένα σπίτι, έναν ναό, μια στρατιωτική σκηνή ή, σπανιότερα, μια σπηλιά, τα οποία αναπαριστώνται από το σκηνικό οικοδόμημα. Σε σπάνιες περιπτώσεις γίνεται σκηνική παρουσίαση μιας κατάστασης που έχει διαμορφωθεί σε κλει-

Παράσταση άγνωστης τραγωδίας. Απεικονίζεται τμήμα του σκηνικού οικοδομήματος. (περ. 350 π.Χ., Βύρτσμπουργκ, Μουσείο Martin von Wagner).

ΥΛΙΚΟ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΝΟΤΗΤΑ

- **Πλούσιο γνωστικό/πληροφοριακό υλικό** –Η «θεωρία» της ενότητας (με μαύρους χαρακτήρες)
- Μετά την παρουσίαση του θέματος: **ερώτηση** (με γαλάζιους χαρακτήρες), **είτε κατανόησης είτε ερμηνευτική**
- Σταδιακή –στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς- κάλυψη βασικών γνώσεων για την αρχαία ελληνική τραγωδία ως γραμματολογικό και ως θεατρικό είδος αλλά και κάλυψη των θεμάτων προς συζήτηση/των «ηθικοπνευματικών» στόχων
- **Στόχος του γνωστικού υλικού:**
 - α. η διδακτική υποστήριξη των συναδέλφων, ειδικά των νέων (μπορούν να βρουν μέσα στο βιβλίο βασικές γνώσεις, για να δομήσουν την κατανόηση, την ερμηνεία, την απόλαυση του κειμένου).
 - β. η μαθησιακή υποστήριξη των παιδιών (υλικό ως σημείο αναφοράς της μελέτης τους)
- **Στόχος της κάθε ερώτησης:**
 - Η εκ νέου ανάγνωση του κειμένου με βάση έναν άξονα
 - Η καλύτερη κατανόησή του κειμένου
 - Η σύνδεση της γνώσης/θεωρίας με την πράξη/ με το κείμενο
 - Η καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας, της της θεατρικής φαντασίας, της γλωσσικής συνείδησης κλπ. (ανάλογα με την ερώτηση)

στό χώρο και τότε μόνο με τη χρήση του εκκυκλήματος*. Ένας σύγχρονος σκηνοθέτης, ωστόσο, απαλλαγμένος από τις συμβάσεις αυτές, θα προβληματιζόταν μήπως πρέπει να παρουσιάσει επί σκηνής όσα περιγράφει η θεράπινα σχετικά με τις επιθανάτιες προετοιμασίες της Άλκηστης και να μην αρκестεί μόνο στην αφήγησή τους.

- Ποια πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα θα είχε, κατά τη γνώμη σας, η μία και η άλλη επιλογή (της αναπαράστασης ή της αφήγησης): Με ποιους τρόπους θα μπορούσε ένας σκηνοθέτης στην εποχή μας να διαχωρίσει το «μέσα» από το «έξω» και να παρουσιάσει με εικόνες όσα αφηγείται η θεράπινα; Δείτε και τις παρακάτω φωτογραφίες, πριν απαντήσετε.

Σε πρώτο πλάνο ο Χορός (Νίκος Λύτρας, καθιστή η Έφη Σταμούλη, Χρήστος Αρνομάλλης, Ρούλα Μανισσάνου, Στέλλα Μιχαηλίδου) και στο βάθος ο θάνατος (Γιώργος Γλάστρας) στα δώματα της Άλκηστης. Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» (σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη, 1992). Φωτ.: Βασίλης Μποζίκης.

Η Άλκηστη (Ελένη Δημοπούλου) ξεσπά σε λυγμούς πάνω στο νυφικό της κρεβάτι. Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» (σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη, 1992). Φωτ.: Βασίλης Μποζίκης.

- **Τα βασικά εκφραστικά μέσα του ηθοποιού είναι:**
 - α) η φωνή (ένταση, χρωματισμός, επιτονισμός, ρυθμός εκφοράς του λόγου, γέλιο, κλάμα, αναστεναγμός κλπ.) ή η σιωπή,
 - β) το σώμα με την εκφραστική κίνηση (χειρονομίες, κίνηση άλλων μελών του σώματος, κίνηση στον χώρο, μιμητικές κινήσεις κλπ.) ή την ακινησία του,
 - γ) η μιμική (εκφράσεις) του προσώπου και το βλέμμα.
 - Πώς θα μπορούσε η ηθοποιός που θα παίξει την θεράπινα να κάνει πιο ενδιαφέροντα τον εκτενή αυτόν μονόλογο;

- Παρατηρήστε τη φωτογραφία από παράσταση της *Άλκηστης* στην Επίδαυρο. Ποια συναισθήματα εκφράζει η Θεράπαινα και με ποια εκφραστικά μέσα:

Αλέκος Δεληγιάννης (Α΄ Κορυφαίος), Νίκος Παπακωνσταντίνου (Κορυφαίος), Κώστας Κοκκάκης (Χορός), Θάνος Δαδινόπουλος (Χορός), Έλλη Βοζικιάδου (Θεράπαινα), Βασίλης Παπανίκας (Κορυφαίος), Εθνικό Θέατρο (σκηνοθεσία Τάκη Μουζενίδη, 1968), Άγνωστος φωτογράφος.

ΜΕΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ...

βίος: στον στ. 169 του αρχαίου κειμένου διαβάζουμε: *ἐν γῆ πατρώα τερπνὸν ἐκπλήσαι βίον*. Η λέξη *βίος*, που στα ΑΕ σήμαινε 'ζωή', έχει αντικατασταθεί σε μεγάλο βαθμό στα ΝΕ από τη λέξη *ζωή*· σήμερα η χρήση της περιορίζεται σε επίσημα κείμενα, σε γλωσσικά απολιθώματα (εκφράσεις της ΑΕ που έχουν διατηρηθεί αυτούσιες στα ΝΕ) ή σε παροιμιακές εκφράσεις.

- Μπορείτε να θυμηθείτε τέτοιες περιπτώσεις, καθώς και λέξεις με πρώτο συνθετικό το «βιο-»;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΤΡΟΦΟΣ

Κι αφού τέλειωσ' αυτά, τη βλέπω ξάφνου
 μες στου Ηρακλή το θάλαμο να τρέχει
 κι εγώ σκιστά από μια γωνιά κρυμμένη
 την παραφύλαγα και νά, τη βλέπω
 να βάζει τ' απλωτά στρωσίδια απάνω
 στου Ηρακλή το κρεβάτι και κατόπι
 πήδησε απάνω, κάθισε στη μέση
 και, ξεσπώντας σε θερμά δάκρυα βρύση,
 είπε: Ω κρεβάτι, ω νυφικά στρωσίδια,
 για πάντα σας αφήνω γεια, και μένα
 ποτέ δε θα με δείτε πια εδώ μέσα
 να 'ρχομαι για να κοιμηθώ.

Σοφοκλή *Τραχίνιες*, στ. 915-922 (μετ. Ι.Ν. Γρυπάρης)

ΤΑ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

- προέρχονται από κάθε εποχή
- δεν συνοδεύονται συνήθως από ερώτηση
- προ(σ)καλούν σε απλή ανάγνωση ή αναγνώριση κάποιου κοινού στοιχείου (θέματος – προσώπου – ιδέας κλπ.) με το κείμενο της *Άλκηστης* που προηγήθηκε.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗΣ

- Στο τέλος κάθε κατά ποσόν μέρους
- Ακολουθούν μια τυπολογία:
 - περίληψη του κατά ποσόν μέρους
 - ευρύτερα ερμηνευτικές ερωτήσεις
 - θέματα για ευρύτερα project (π.χ. η θέση των δούλων στην αρχαιότητα)
 - ασκήσεις δημιουργικής γραφής ή δημιουργικής ενασχόλησης με αφορμή το κείμενο (π.χ. ζωγραφικής, δραματοποίησης, θεατρικού παιχνιδιού, δημιουργίας ταινίας μικρού μήκους κλπ.).
- Εξυπακούεται ότι δεν είναι δεσμευτικές, αποτελούν ιδέες για ατομικές ή ομαδικές εργασίες, εφόσον το επίπεδο της τάξης και ο χρόνος το επιτρέπουν.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΤΟ Α΄ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΣΥΝΟΛΙΚΑ...

1. Να αποδώσετε περιληπτικά τον μονόλογο της Θεράπαινας με έμφαση στις διαδοχικές πράξεις της Άλκηστης μέσα στο παλάτι (10-12 σειρές).
2. Με κλειστά βιβλία ακούστε τον / την εκπαιδευτικό να διαβάζει τους στίχους 158-169. Κατόπιν αναφέρετε ποιες είναι οι έγνοιες της Άλκηστης για τα παιδιά της και ποια τα συναισθήματά της.
3. Ποια από τις όψεις της Άλκηστης στο Α΄ Επεισόδιο (νηφάλια, ήρεμη ή γεμάτη πάθος και έντονες εκδηλώσεις) σας συγκινεί περισσότερο και γιατί; (μέχρι 80-100 λέξεις)
4. «Αν πέθαινε ο ίδιος, θα χανόταν βέβαια- τώρα που έζησε, ο πόνος του είναι τόσος που ίσως - μα ποτέ δεν θα ξεχάσει»: σχολιάστε το δίστιχο αυτό της Θεράπαινας (στ. 197-198) σε 100-120 λέξεις.
5. Η αφοσιωμένη στην Άλκηστη Θεράπαινα είναι ένα ακόμη πρόσωπο ευγενικού και με ανθρώπινες αρετές δούλου στα έργα του Ευριπίδη. Στα πρόσωπα αυτά γίνεται φανερή η επίδραση που άσκησε στον Ευριπίδη ο αρχαίος ελληνικός Διαφωτισμός και ειδικότερα το κίνημα των Σοφιστών, κάποιοι από τους οποίους διακήρυτταν την ισότητα των ανθρώπων. Πέρα, όμως, από αυτές τις νεωτεριστικές ιδέες της εποχής, ποια ήταν η θέση των δούλων στην αρχαία Αθήνα του 5ου αιώνα; Διερευνήστε το θέμα σε ομάδες (π.χ. προέλευση, κατηγορίες, μεταχείριση, απελευθέρωση) και παρουσιάστε τα αποτελέσματα στην τάξη. Μπορείτε να αντλήσετε πληροφορίες από το ψηφιακό υλικό.
6. Είδαμε ότι η Άλκηστη είναι η «ψυχή του οίκου». Οργανώστε ένα project με θέμα τη θέση της γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα (ή στην αρχαία Αθήνα, αν θέλετε να το περιορίσετε). Πιο συγκεκριμένα μπορείτε, χωρισμένοι σε ομάδες, να μελετήσετε τη θέση της στην οικογένεια και τη δημόσια ζωή, τη θέση της στην ομηρική, κλασική και ελληνιστική εποχή, τη θέση της στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις (π.χ. Σπάρτη), τους θεσμούς του αρραβώνα (*έγγυη*), του γάμου, της προίκας, του διαζυγίου κλπ. Αφού παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας στην τάξη, συζητήστε στην ολομέλεια για τη θέση της γυναίκας σήμερα συγκριτικά με την αρχαία Ελλάδα.
7. Δημιουργήστε μια σειρά από παγωμένες εικόνες αποχαιρετισμού της ηρωίδας με τους ανθρώπους της στο παλάτι και παρουσιάστε τες με την κατάλληλη μουσική επένδυση.
8. Η Άλκηστη μιλάει με το κρεβάτι της (στ. 177-182). Μιλήστε σε ένα αγαπημένο σας αντικείμενο εκφράζοντας σκέψεις και συναισθήματα για ένα περιστατικό που συνδέεται με αυτό. Εναλλακτικά, γράψτε ένα διάλογο με αυτό το αντικείμενο πάνω στο ίδιο θέμα.

Οι δούλοι στην ελληνική αρχαιότητα

Η γυναίκα στην ελληνική αρχαιότητα (γραπτές πηγές)

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΔΟ ΣΥΝΟΛΙΚΑ...

1. Προσπαθήστε να αποδώσετε το περιεχόμενο της Παρόδου σε 8-10 σειρές.
2. Ο Ασκληπιός θανατώθηκε από τον Δία, γιατί ανάσταινε νεκρούς, διαταράσσοντας έτσι την κοσμική τάξη και διαπράττοντας ύβρη. Μελετήστε την ιστορία του Ασκληπιού και παρουσιάστε την στους/στις συμμαθητές/-τριές σας.
3. Μπορείτε να σκεφτείτε σύγχρονες έρευνες της Ιατρικής και Γενετικής που ίσως διαταράξουν τη φυσική ισορροπία;
4. Ο πόνος και ο θρήνος για την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου είναι πανανθρώπινα φαινόμενα. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο θα εκδηλωθεί ο θρήνος, η ένταση και η διάρκεια του διαφέρουν από πολιτισμό σε πολιτισμό. Χωριστείτε σε ομάδες και κάντε μια μικρή έρευνα στο διαδίκτυο για τους τρόπους με τους οποίους εκφράζουν το πένθος τους άνθρωποι από διαφορετικούς πολιτισμούς.
5. «Όταν πεθαίνουν άνθρωποι με αξία, χρέος του να τους πενθεί όποιος θεωρείται πάντα ενάρετος». Είναι συνηθισμένοι οι στίχοι με αποφθεγματική σημασία στον Ευριπίδη. Αφού προετοιμάσετε σύντομα (π.χ. μέσα σε 3') τα βασικά σημεία της, εκφωνήστε μικρή ομιλία πάνω στο θέμα.
6. Μοιράστε τα λόγια του Χορού μεταξύ σας, απομνημονεύστε το κομμάτι που αναλάβετε και παίξτε την Πάροδο με λόγο και κίνηση που θα εκφράζει τα συναισθήματα του Χορού. Σε ποιο σημείο του κειμένου μπορείτε να γίνετε ένα σώμα που εκφέρει τον λόγο ομαδικά;

ΑΡΧΙΖΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΟΥΜΕ...

1. Με αφορμή τους στ. 83-84 ξεκινήστε να καταγράφετε σε πίνακα στοιχεία της προσωπικότητας της Άλκηστης τόσο με βάση το τι λένε οι άλλοι για αυτήν, όσο και με βάση όσα πράττει και λέει η ίδια. Μπορείτε να αρχίσετε την καταγραφή από τον Πρόλογο.
2. Μπορείτε να αρχίσετε να καταγράφετε αποφθεγματικούς στίχους σαν τους 109-111, ώστε στο τέλος της Άλκηστης να έχετε μια συλλογή από σοφά λόγια του Ευριπίδη.

«Άνθη Επιταφίου», Νικηφόρος Λύτρας, 1901, Κληροδότημα Απόστολου Χατζηαργύρη. Εθνική Πινακοθήκη.

Παράλληλο κείμενο:
Ευριπίδη *Ισπάλυτος*,
Πάροδος

ΑΡΧΙΖΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΟΥΜΕ ...

- Προαιρετικές εργασίες καταγραφής ενός θέματος (μύθου, ήθους, λέξεως κλπ.)
- Εκτελούνται σταδιακά μέσα στη σχολική χρονιά, με ορίζοντα ολοκλήρωσης το τέλος του διδακτικού έτους
- ❑ Θέματα ερμηνευτικά (π.χ. το θέμα της φιλοξενίας, της ανταπόδοσης στη χάρη, της εθελούσιας θυσίας, ο οίκος του Άδμητου, απόψεις περί θανάτου)
- ❑ Θέματα υφολογικά και θεατρολογικά (π.χ. τραγικές ειρωνείες, στιχομυθία, σκηνοθετικοί δείκτες, αποφθεγματικοί στίχοι)
- ❑ Θέματα ηθογράφησης προσώπων (το πρόσωπο του Άδμητου, το πρόσωπο της Άλκηστης)
- ❑ Θέματα πραγματολογικά (π.χ. η σημασία της μουσικής στην αρχαιότητα)

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΜΕ το Α΄ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ!

*Δέσποιν', ἐγὼ γὰρ ἔρχομαι κατὰ χθονός,
πανύστατόν σε προσπίτνουσ' αἰτήσομαι
τέκν' ὀρφανεῦσαι τὰμά*

Ὄντως σπουδαία γυναίκα η Ἄλκηστη!
Θα γίνουν άραγε πραγματικότητας οι προσευχές της για τα παιδιά της;

**ΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΟΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ;
ΑΣ ΒΑΛΩ ΣΤΗ ΣΩΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΙΣ ΦΡΑΣΕΙΣ ...**

1. για να αποχαιρετήσει για τελευταία φορά το φως και τη ζωή.	6. μπήκε στην κάμαρά της, όπου πέφτοντας στο συζυγικό κρεβάτι της ξέσπασε σε θρήνους.
2. Η βασίλισσα, γνωρίζοντας ότι σύντομα θα πεθάνει, άρχισε να ετοιμάζεται για τον θάνατο.	7. και απαντά στα ερωτήματα του Χορού για την Ἄλκηστη.
3. Αμέσως μετά, άρχισε να τριγυρνά αλλοπαρμένη στο παλάτι.	8. να αγκαλιάζει τα παιδιά και να αποχαιρετά τους δούλους της.
4. λούστηκε, ντύθηκε με τα καλά της, στολίστηκε και προσευχήθηκε στη θεά Εστία, προστάτιδα του σπιτιού, να προστατεύει τα παιδιά της.	9. Τώρα, πεσμένη στην αγκαλιά του Ἄδμητου, ζητά να βγει έξω.
5. Βγαίνει στη σκηνή η Θεράπαινα	10. Στη συνέχεια, αφού στόλισε όλους τους βωμούς,

**ΕΤΟΙΜΑΖΩ ΣΥΝΤΟΜΑ ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΩ ΟΜΙΛΙΑ ΕΝΟΣ ΛΕΠΤΟΥ ΓΙΑ ΟΠΟΙΟ
ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ Α΄ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΥ ΜΟΥ ΚΙΝΗΣΕ ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ...**

ΑΣ ΑΚΟΝΙΣΩ ΛΙΓΟ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΜΟΥ! ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΩ ΤΑ ΚΕΝΑ:

- α. Στο αρχαίο ελληνικό δράμα δεν έχουμε εξωκειμενικές όπως σήμερα, γιατί οι ποιητές ήταν οι ίδιοι σκηνοθέτες των έργων τους. Φρόντιζαν, ωστόσο, να ενσωματώσουν στο κείμενο αυτές τις χρήσιμες πληροφορίες για τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα κλπ.
- β. Στην αρχαία Αθήνα (όπως και στην αρχαία Ρώμη και για πολλούς αιώνες μετά) τους γυναικείους ρόλους ερμήνευαν άντρες, που φορούσαν γυναικεία και Εξάλλου, τα κοστούμια των ηγεμόνων ήταν πιο ενώ των προσώπων ταπεινής καταγωγής πιο
- γ. Ο αφηγηματικός μονόλογος του αγγελιοφόρου στην τραγωδία ονομάζεται Σε αυτόν ο αγγελιοφόρος μεταφέρει πληροφορίες για γεγονότα που εκτυλίσσονται εκτός σκηνής ή σε προηγούμενο χρόνο ή βίαια γεγονότα, γιατί στην τραγωδία ισχύει γενικά η τριπλή ενότητα και
- δ. Μια άλλη της τραγωδίας είναι ότι όλα εκτυλίσσονται σε ανοιχτό χώρο και σπανίως παρουσιάζεται μια σκηνή εσωτερικού χώρου πάνω σε τροχοφόρο δάπεδο, το
- ε. Κατά τη γνώμη μου το πιο σημαντικό εκφραστικό μέσο του ηθοποιού είναι

ΟΙ ΑΠΟΤΙΜΗΤΕΣ

- Βρίσκονται στο τέλος κάθε κατά ποσόν μέρους (π.χ. στο τέλος του Προλόγου)
- Έχουν στόχο την παιγνιώδη και ευχάριστη επανάληψη (με σταυρόλεξα, με προφορικές δραστηριότητες, π.χ. one-minute-speech, με συμπλήρωση κενών, ασκήσεις αντιστοίχισης κλπ.)
- Χωρίζονται σε τρία μέρη (ΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΟΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ – ΘΕΜΑΤΑ -ΑΣ ΑΚΟΝΙΣΩ ΛΙΓΟ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΜΟΥ!)
- Τα μέρη αυτά αντιστοιχούν στα τρία μέρη του προοργανωτή (Πλοκή-Θέματα-Περί τραγωδίας και θεάτρου)

ΟΙ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ

- Τρεις ανασκοπήσεις (μετά το Α' Στάσιμο, μετά το Γ' Στάσιμο, μετά την Έξοδο)
- Αναφέρονται στην προηγούμενη, καθορισμένη ενότητα και περιλαμβάνουν :
 - ✓ Περίληψη της υπόθεσης (Ο μύθος ως εδώ...)
 - ✓ Κατάλογο με τα βασικά θέματα (Συζητήσαμε για ...)
 - ✓ Κατάλογο με τις βασικές έννοιες (Μάθαμε για ...)
 - ✓ Κατάλογο με τα βασικά θέματα για καταγραφή
 - ✓ Καινούριες ασκήσεις/δραστηριότητες (Κι άλλες δραστηριότητες! Δημιουργικές!)

Α' ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ (από τον Πρόλογο στο Α' Στάσιμο)

Ο μύθος ως εδώ:

Παλάτι του Άδμητου. Ο Θάνατος έρχεται να πάρει τη βασίλισσα Άλκηστη, που θυσιάζεται, για να ζήσει ο σύζυγός της Άδμητος. Ο Απόλλων, ευγνώμων για τη φιλοξενία που του είχε προσφέρει ο Άδμητος παλιότερα, υπόσχεται σωτηρία της Άλκηστης. Ο Χορός ανησυχεί για το βασιλικό ζεύγος και οι φόβοι του επιβεβαιώνονται, όταν η Θεράπαινα αφηγείται τις τελευταίες ενέργειες της ετοιμοθάνατης Άλκηστης: στην αρχή προετοιμάζεται για τον θάνατο με νηφαλιότητα, μετά όμως ξεσπά σε σαρακτιικούς θρήνους: τελικά αποχαιρέτά τα παιδιά της και εκφράζει την επιθυμία της να δει για τελευταία φορά το φως του ήλιου. Η Άλκηστη έχει ζήσει μια όμορφη ζωή, αλλά δυστυχώς τώρα το νήμα της κόβεται πρόωρα!

Συζητήσαμε για:

- την αγάπη και τη θυσία
- τη θέση των δούλων στο έργο του Ευριπίδη
- τον λόγο και το πάθος στους τραγικούς ήρωες
- τη συζυγική αγάπη
- τη γυναίκα ως ψυχή του οίκου στην αρχαιότητα και τις διαφορές με το σήμερα
- την προσευχή

Μάθαμε για:

- τις λειτουργίες του προλόγου
- την έννοια της σύγκρουσης στο θέατρο
- τα κοστούμια και τα προσώπια του Χορού
- τη σκευή των υποκριτών και τα εκφραστικά μέσα του ηθοποιού
- τον εξάγγελο και την αγγελική ρήση
- τις συμβάσεις της τραγωδίας
- την τραγική ειρωνεία
- την αναβίωση του αρχαίου δράματος και τον σκηνοθετικό χειρισμό του Χορού

Ας δούμε και τι έχουμε καταγράψει:

- απόψεις περί θανάτου
- αναφορές στα θέματα της φιλοξενίας και της ανταπόδοσης στη χάρη
- στοιχεία της προσωπικότητας της Άλκηστης και αξιολογήσεις του ήθους του Άδμητου
- σκηνικές οδηγίες
- τραγικές ειρωνείες
- χρήσεις της στιχομυθίας
- αποφθεγματικούς στίχους

Κι άλλες δραστηριότητες! Δημιουργικές!

1. Απομονώστε μια φράση του κειμένου που σας έκανε εντύπωση και αναπτύξτε τον προβληματισμό σας πάνω σε αυτήν (μέχρι 80-100 λέξεις).
2. Χωριστείτε σε ομάδες και αναζητήστε απεικονίσεις του Απόλλωνα και του Θανάτου ή της Άλκηστης και του Άδμητου στις εικαστικές τέχνες (αρχαία ελληνική αγγειογραφία, νεότερη ζωγραφική, γλυπτική, χαρακτική κλπ.). Παρουσιάστε στην τάξη τα ευρήματά σας διατυπώνοντας και μικρά σχόλια (π.χ. για τα χαρακτηριστικά των εικονιζόμενων προσώπων, τα χρώματα, το ύφος, τα συναισθήματα που δημιουργούν στον θεατή κλπ.).
3. Γράψτε ένα ποίημα αφιερωμένο στην Άλκηστη. Θα μπορούσε κάθε στίχος να ξεκινάει με κάποιο γράμμα από το όνομά της (ακροστιχίδα).
4. Επιλέξτε τη σκηνή που σας προκάλεσε μεγαλύτερο ενδιαφέρον και ζωγραφίστε την.
5. Επιλέξτε τη σκηνή που σας φαίνεται περισσότερο ενδιαφέρουσα και επιχειρήστε να την παραστήσετε, αυτοσχεδιάζοντας και αξιοποιώντας όποια αντικείμενα μπορείτε να βρείτε στην τάξη σας και φυσικά τη φαντασία σας. Αν υπάρχουν αρκετές ομάδες, οργανώστε μικρούς θεατρικούς αγώνες και βραβεύστε την καλύτερη «παράσταση».

ΤΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΥΡΙΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

- Στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου
- Λέξεις με αστερίσκο στο σώμα του βιβλίου παραπέμπουν σε αυτό το γλωσσάρι

Γλωσσάριο με τους κύριους όρους της τραγωδίας

άγγελος: πρόσωπο του έργου που έρχεται στη σκηνή και φέρνει ειδήσεις για γεγονότα που συνέβησαν μακριά, σε άλλο τόπο. Η εκτεταμένη αφήγησή του ονομάζεται αγγελική ρήση· **εξάγγελος:** ο άγγελος που παρουσιάζει αφηγηματικά επί σκηνής όσα έγιναν σε κάποιον κοντινό εσωτερικό χώρο, π.χ. το παλάτι ή τον ναό.

αγώνας λόγων: Λεκτική σύγκρουση δύο προσώπων στο έργο. Απαρτίζεται από δύο μονόλογους, στους οποίους κάθε πρόσωπο παραθέτει την επιχειρηματολογία του, και μια στιχομυθία, κατά την οποία η σύγκρουση κορυφώνεται, ενώ ανάμεσα στα παραπάνω μέρη συχνά παρεμβάλλονται δίσταχα του Χορού.

αδόμενα μέτρα: ποιητικά μέτρα τα οποία ο ποιητής χρησιμοποιεί σε τραγούδια του Χορού ή των προσώπων της τραγωδίας. Διακρίνονται από τα απαγγελλόμενα μέτρα.

αμαρτία: η εσφαλμένη ενέργεια ενός προσώπου του έργου. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η αμαρτία του τραγικού ήρωα τον οδηγεί από την ευτυχία στη δυστυχία.

αναγνώριση: στοιχείο του μύθου· δηλώνει το πέρασμα ενός προσώπου από την άγνοια στη γνώση ή την αυτογνωσία. Στην πιο απλή μορφή της ταυτίζεται με την ανακάλυψη της ταυτότητας ενός προσώπου.

ανταλλαγή: η διάσπαση ενός στίχου σε δύο μέρη (ημιστίχια), ώστε αυτά να εκφέρονται από διαφορετικά πρόσωπα, σε έντονες διαλογικές σκηνές (στιχομυθίες).

εκκύκλημα: τροχοφόρο φορεία. Καθώς φόνος ή αυτοκτονίες πολύ σπάνια παρουσιάζονταν επί σκηνής, οι νεκροί μεταφέρονταν στη σκηνή με το εκκύκλημα. Επίσης, το εκκύκλημα χρησιμοποιείτο να παρουσιάσει, σε ένα ταμπλό, μια εικόνα εσωτερικού χώρου.

έλεος: η συμπόνια των θεατών για τον τραγικό ήρωα, ο οποίος υποφέρει χωρίς να το αξίζει.

ενόπια δράση ή μύθος: βασική αρχή της τραγωδίας, σύμφωνα με την οποία ο μύθος παρουσιάζει ένα μόνο σημαντικό γεγονός της ζωής του ήρωα και όχι πολλά επεισόδια της (όπως συμβαίνει στο μυθιστόρημα).

ενόπια τόπου: βασική αρχή της τραγωδίας, σύμφωνα με την οποία ο μύθος διαδραματίζεται σε ένα μόνο τόπο, συνήθως μπροστά σε ανάκτορο ή ναό.

ενόπια χρόνου: βασική αρχή της τραγωδίας, σύμφωνα με την οποία ο μύθος εκτυλίσσεται σε μία ημέρα (ένα εικοσιτετράωρο).

Έξοδος: ένα από τα κατά ποσόν μέρη της τραγωδίας, το τελευταίο διαλογικό μέρος της. Μετά την Έξοδο ο Χορός αποχωρεί από τη σκηνή.

Επεισόδιο: ένα από τα κατά ποσόν μέρη της τραγωδίας. Έχει αφηγηματικό – διαλογικό χαρακτήρα. Στα επεισόδια εκτυλίσσεται η δράση του έργου και προωθείται ο μύθος· μιλούν και δρουν κυρίως τα πρόσωπα του δράματος και ο Κορυφαίος ή η Κορυφαία του Χορού.

επιβρόδωση: σκόπιμη εκ μέρους του τραγικού ποιητή καθυστέρηση στην εξέλιξη της δράσης, ώστε να ενισχυθεί το ενδιαφέρον και να αυξηθεί η αγωνία των θεατών.

κατά ποσόν μέρη της τραγωδίας: τα μέρη από τα οποία απαρτίζεται μια τραγωδία. Είναι:

α) **Επικά-διαλογικά:** ο Πρόλογος, τα Επεισόδια και η Έξοδος· ήταν γραμμένα σε έμμετρους στίχους και απαγγέλλονταν (χωρίς τη συνοδεία μουσικής) κυρίως από τους υποκριτές.

β) **Λυρικά:** η Πάροδος και τα Στάσιμα. Ήταν γραμμένα, επίσης, σε έμμετρους στίχους και τα τραγουδούσε, με συνοδεία μουσικής, ο Χορός· γι' αυτό λέγονται και χορικά. Στα λυρικά μέρη εντάσσονται και τα τραγούδια που ερμήνευαν οι υποκριτές (βλ. κομμός και μονωδίες).

κατά ποιόν μέρη της τραγωδίας: δομικά (και αναπόσπαστα) στοιχεία μιας τραγωδίας και της παράστασής της από τα οποία ορίζεται η ποιότητά της. Ο Αριστοτέλης επισήμανε έξι τέτοια: μύθος, ήθος, λέξις, διάνοια, όψις και μέλος.

κατά τὸ εἶκόσ ἢ τὸ ἀναγκαῖον: σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, στοιχεία ενός καλοφτιαγμένου τραγικού μύθου αποτελούν